

BO‘LAJAK O‘QITUVCHILARNI PEDAGOGIK SIKL FANLAR INTEGRATSIYASI VOSITASIDA KASBGA QIZIQISHLARINI RIVOJLANTIRISH

Ismatova Nigina Baxadirovna
Buxoro davlat pedagogika instituti
Pedagogik ta'lim kafedrasida dotsenti

Annotatsiya. Pedagogika fanida taklif etilayotgan integratsiya jarayonining texnologik jihatlari kengroq bo‘lib, quyidagilarga ta’rif berishni o‘z ichiga oladi: integratsiyaning turlari va darajalari, uning tamoyillari, integrallashtiruvchi omil, integrativ bog‘lanishlar, integratsiyaning usullari, turlari va shakllari. Aynan ular bizning tadqiqotimizda integratsiya algoritmiga birlashtiriladi. Integratsiyaning muhim texnologik jihatlaridan biri tadqiqotchilar integral (integratsion) ulanishlar deb ataladi. Adabiyotda bu tushuncha fanichi va fanlararo aloqadorlik tushunchasi bilan birga qo‘llaniladi.

Kalit so‘lar: integratsiya, bilim, ta’lim, hamkorlik, tendensiya, ilmiylik, tizim, omil, global.

СОДЕРЖАНИЕ РАЗВИТИЯ ИНТЕРЕСА БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ К ПРОФЕССИИ ЧЕРЕЗ ИНТЕГРАЦИЮ ПРЕДМЕТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ЦИКЛА

Исматова Нигина Бахадировна

Бухарский государственный педагогический институт

Доцент кафедры педагогического образования

Аннотация: Технологические аспекты предлагаемого интеграционного процесса в педагогической науке шире и включают определение: видов и уровней интеграции, ее принципов, интегрирующего фактора, интегративных связей, методов, видов и форм интеграции. Именно они интегрированы в алгоритм интегрирования в нашем исследовании. Одним из важных технологических аспектов интеграции являются то, что исследователи

называют интегральными (интегративными) связями. В литературе это понятие используется вместе с понятием научности и междисциплинарности.

Ключевые слова: интеграция, знания, образование, сотрудничество, тенденция, научная, система, фактор, глобальный.

**The content of developing the future teacher's interest in the profession
through the integration of subjects of the pedagogical cycle**

Ismatova Nigina Bakhadirovna

Bukhara State Pedagogical Institute

Associate Professor of the Department of Pedagogical Education

Annotation. The technological aspects of the proposed integration process in pedagogical science are broader and include the definition of: types and levels of integration, its principles, integrating factor, integrative connections, methods, types and forms of integration. They are the ones that are integrated into the integration algorithm in our study. One of the important technological aspects of integration is what researchers call integral (integrative) connections. In the literature, this concept is used together with the concept of scientificity and interdisciplinarity.

Key words: integration, knowledge, education, cooperation, trend, scientific, system, factor, global.

Bugungi kunda ta'lim tizimi muhim ahamiyatga ega tashqi omillar ta'sirida. U taqdim etgan tubdan yangi talablar, doimiy takomillashtirish bir qator global tendentsiyalar sabab bo'ldi rivojlanish:

- jamiyat taraqqiyoti sur'atlarini tezlashtirishni taqozo etadi talabalarni tez o'zgaruvchan hayotga tayyorlash shartlar;
- masshtabning sezilarli darajada kengayishi bilan madaniyatlararo hamkorlik alohida ahamiyatga ega xushmuomalalik va bag'rikenglikka ega bo'ling maktab bitiruvchilari;
- global muammolarning paydo bo'lishi va kuchayishi talab qiladi yoshlardan ularning zamonaviy tafakkurini hal qilish;

- jamiyatni demokratlashtirish, kengaytirish siyosiy va ijtimoiy tanlov uchun imkoniyatlar tayyorgarlikni shakllantirish zaruratidan oldin maktab fuqarolarning bunday tanlovga;
- dinamik iqtisodiy rivojlanish va chuqur belgilaydigan bandlik sohasidagi tarkibiy o'zgarishlar kasbiy rivojlanishga doimiy ehtiyoj ishchilarning malakasini oshirish va qayta tayyorlash, talabalarning butun hayoti davomida o'rganish istagi va qobiliyatini shakllantirishni talab qiladi.

Ilmiy adabiyotlarda integratsiya deganda ko'pincha har qanday elementlarni bir butunga birlashtirish jarayoni tushuniladi, buning natijasida yangi xususiyat paydo bo'ladi, bir-biri bilan chambarchas bog'liq, bir butunlikni yaratish jarayoni va natijasi, tizimlashtirish jarayoni va natijasi. , umumlashtirish va tushuntirish.

Pedagogikada integratsiya tushunchasi xilma-xildir. Biroq, bu tadqiqotchilar nuqtai nazarining nomuvofiqligi va o'zaro istisno ekanligini ko'rsatmaydi. Kasb-hunar ta'limi amaliyotida integratsiyani qo'llashning turli darajalari va turli mavzulari haqida gapirish adolatdan bo'lardi.

Shunday qilib, integratsiyani zamonaviy ta'limni takomillashtirishning istiqbolli yo'nalishi sifatida ko'rib chiqsak, biz integratsiyaning quyidagi darajalarini ajratib ko'rsatishimiz mumkin:

- universitetlararo (universitetlarning o'quv-uslubiy birlashmalari);
- hududiy (o'quv-ilmiy-ishlab chiqarish majmualari);
- kontseptual (gumanitar va politexnika tushunchalarining integratsiyasi);
- fanlararo (fanlararo aloqalar);
- fanlararo (uslublar va o'quv qo'llanmalar shakllarini birlashtirish).

Bizning tadqiqotimiz uchun eng qiziqarlisi fanlararo va fanlar ichidagi darajalardir.

Fanlararo integratsiyaning asosiy tamoyili shundan iboratki, umumiy kasbiy va maxsus fanlar bilimlari elementlari fundamental fanlar bilimlari elementlaridan ularni kengaytirish orqali tuzilishi kerak.

O'qitish usullari, shakllari va vositalarining fan ichidagi integratsiyasi quyidagi yo'llar bilan ma'ruza, laboratoriya va amaliy mashg'ulotlar, talabalarning mustaqil ishlarini mutlaqo yangi darajada tashkil etish imkonini beradi:

- o'quv va kasbiy faoliyatning jamoaviy shakllaridan keng foydalanish;
- o'quvchilarning jamoaviy va individual ta'lim faoliyati va pedagogik muloqotni boshqarishni tashkil etishda o'qituvchining tegishli ko'nikmalarini rivojlantirish;
- interfaol, muammoli ta'limning turli shakllaridan foydalanish, o'qitishning barcha xilma-xil vositalaridan foydalanish;

Fanlarning integrativ mazmunini loyihalash tamoyillarini belgilaymiz:

- kasbiy-pedagogik faoliyat mazmuni va funksiyalariga muvofiq maxsus fanlar mazmunini tanlash;
- tarmoq sikli fanlari mazmunini fan komponenti sifatida o'zlashtirish uslubiy komponent sifatida psixologik-pedagogik tayyorgarlik mazmuni orqali amalga oshirilishi kerak;
- kasbiy-pedagogik kadrlar tayyorlash mazmunini takomillashtirish.

Bosqich maqsadlari	Tarkib	Usullari
1. Tayyorgarlik bosqichi		
Talabalarni yangi ta'lim sharoitlariga moslashtirish. O'quv va kasbiy faoliyatni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojni shakllantirish. Kelajakdagi kasb-hunar va shaxsiy rivojlanish kontekstida o'rganilayotgan materialga qiziqishni	Ta'lim va kasbiy faoliyatning psixologik va pedagogik asoslari, ushbu fanning kasbiy rivojlanish, keyingi ta'lim va shaxsiy o'sish kontekstidagi ahamiyati.	Axborot usullari: tushuntirish va illyustrativ, ko'rsatma, professional vaziyatlarni tahlil qilish algoritmini namoyish qilish

uyg'otish. Maqsad belgilash bo'yicha trening		
2. Reproduktiv bosqich		
Ta'lim va kasbiy faoliyatni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojni barqarorlashtirish. O'rganilayotgan fanga va umuman kasbga qiziqishni saqlab qolish. Ta'lim va kasbiy faoliyatda maqsadni belgilash operatsiyalarini birlashtirish va tizimlashtirish. To'liq huquqli kognitiv, kasbiy va shaxsiy motivlarni shakllantirish	Ta'lim va kasbiy faoliyatni o'zlashtirishga bo'lgan ishonchni mustahkamlash. O'rganilayotgan fanga va umuman kasbga saqlashni saqlab qolish. Ta'lim va kasbiy faoliyatda maqsadni amalga oshirishni birlashtirish va tizimlashtirish. To'liq huquqli kognitiv, kasbiy va shaxsiy motivlarni kuzatish	Axborot usullari: tushuntirish va illyustrativ, ko'rsatma, professional vaziyatlarni tahlil qilish algoritmini avtomatlashtirish. Amaliy usullar: model bo'yicha professional vaziyatlarni tahlil qilish, algoritmgaga muvofiq moddiy va shaxsiy rivojlanishni o'rganish maqsadlarini belgilash bo'yicha mashq.
3. Ishlab chiqarish bosqichi		
Bilim olish, kasb-hunar egallash va shaxsiy rivojlanish ehtiyojlarini faollashtirish. Ta'lim va kasbiy faoliyatning qiziqish doirasini kengaytirish. Maqsadni belgilashni rag'batlantirish.	Mutaxassisning kasbiy funktsiyalarini ochib beruvchi material, kasbiy vaziyatlar, kasbiy xatolar misollari	Axborot usullari: tushuntirish va illyustrativ, ko'rsatma, professional vaziyatlarni tahlil qilish algoritmini namoyish qilish. Interfaol ta'lim usullari: munozara, davra suhbat, o'zaro ta'lim. Muammoli ta'lim

O'quv va kasbiy faoliyat motivlari haqida tushunchani shakllantirish		usullari
4. Ijodiy bosqich		
Ta'lim va kasbiy faoliyat uchun yaxlit motivatsiyaning mustaqil avlodini barqarorlashtirish va faollashtirish	Ilmiy faktlar, ilg'or professional amaliyotdan olingan ma'lumotlar	Evristik, qidiruv usullari

Integratsiyalashgan ta'lim usuli - birlashtirish, integratsiya va ta'limni birlashtirish. Integratsiyalashgan ta'lim usuli o'quv dasturlari mazmunini semantika bilan bog'lash va birlashtirish moddiy mazmun va tabiiy hayot, birdamlik va barqarorlik talaba o'rganish. Ushbu o'qitish usulida bolalar o'zlarini integratsiyalashgan holda topadilar murakkab real dunyo muammolari doirasida. Integratsiyalashgan ta'limda asosiy quyidagi jihatlarga e'tibor qaratiladi:

- 1) Bola shaxsini umumiy tarbiyalashga ahamiyat berish.
- 2) Kirish bosqichi uchun tegishli kitoblar to'plami bilan talabalar uchun boy muhit yaratish.
- 3) O'quv dasturini tayyorlash barcha darsliklar mazmunida bir mavzuga oid barcha materiallarni jamlash asosida amalga oshirilishi kerak.
- 4) Bolalarda maktabga, sinfga, darsga daxldorlik hissini shakllantirish.
- 5) Ilmiy tajribalar uchun etarli joyni ta'minlash.
- 6) Maktabda bolalar uchun qiziqarli sharoitlarni tashkil etish.
- 7) O'qituvchi tomonidan dars mavzusi va unga oid materiallar taqdimoti.
- 8) Bolalarning quvnoqligi va hayotiyligini saqlash, fikrlashga e'tibor berish.
- 9) Sinfni o'quv yadrolariga bo'lish va darsning muayyan mavzulari bo'yicha tadbirlarni o'tkazish.

10) Raqobat va individual o'rganish o'rniga guruh faolligi va hamkorlikni rag'batlantirish.

11) Dars mavzusiga emas, balki talaba sifatida bolaga urg'u berish.

12) Og'zaki bilim va ko'nikmalarga monopol tayanishdan ko'ra, faoliyat, bevosita tajriba va ijtimoiy qadriyatlarga tayanish.

13) Dars mavzusiga oid mavzular va tadqiqotlar taklifi.

14) Ko'rib chiqilayotgan mazmuni hamkorlik modellari yordamida o'rgatish

Umuman olganda, bu yondashuvda o'qitish jarayonida o'qituvchi darsda hamkorlikda o'qitish va guruhli ishlash usullaridan foydalanadi, o'quvchilar esa sinfda yaratilgan boy muhitdan foydalanib, o'z bilimlarini shakllantiradi va amalda qo'llaydi.

O'z tadqiqotida Yu.M. Kolyagin ta'lim tizimiga nisbatan "integratsiya" tushunchasini ikki ma'noda qo'llaydi:

☞ maktab o'quvchilari atrofidagi dunyoning yaxlit ko'rinishini yaratish, ya'ni.

integratsiya o'rganish maqsadi sifatida ishlaydi, shu bilan birga u o'quvchiga dunyoning alohida qismlarining tizim sifatida bog'liqligini aks ettiruvchi bilimlarni berishi kerak, bolani o'rganishning birinchi qadamlaridanoq butun dunyoni butun dunyo sifatida tasavvur qilishga o'rgatadi. bir-biriga bog'langan;

☞ fan bilimlarini yaqinlashtirish uchun umumiy platformani topish, ya'ni. integratsiya o'rganish vositasi sifatida ishlaydi, shu bilan birga u talabalarning bilimdonligini rivojlantirishga, ta'limdagi mavjud tor ixtisoslikni yangilashga qaratilgan.

Aksariyat o'qituvchilar pedagogik integratsiya hodisasining protsessual xususiyatlariga tayanib, uni jarayon va natija, tizim, to'plam, assotsiatsiya, tarkibiy qismlar va elementlarning tashkiliy aloqasi, shakllar, usullar sifatida taqdim etadilar. Masalan, V.S. Bezrukova "pedagogik integratsiya" tushunchasining ko'p qirraliligini ta'kidlab, uni quyidagicha izohlaydi:

- tarkibiy qismlarning ajralmasligi, yangi ob'ektivlik – yagona ob'ekt, yangi tuzilma, bog'lanishga kirishuvchi ob'yektlarning yangi funksiyalari bilan ajralib turadigan o'zaro bog'lanishning eng yuqori shakli (ta'lim bo'limlari, ta'lim bosqichlari). Ushbu ta'rifda muallif o'zaro bog'lanishning eng yuqori shakli sifatida integratsiyaning o'ziga xos xususiyatlarini ta'kidlaydi.

- ta'limning bir necha bo'limlarida amalga oshirilayotgan, o'quvchilarni tayyorlash tizimini faollashtirishga qaratilgan maqsadlar, mazmun tamoyillari, ta'lim va tarbiya jarayonini tashkil etish shakllari birligini ifodalashning oliy shakli;

- o'quvchilarni tayyorlashning bir necha bo'limlari o'quv jarayonining turli komponentlarini o'zaro bog'lash asosida kengaytirilgan pedagogik birliklar yaratish.

A.A. Yataykinaning tadqiqotlarida pedagogik integratsiyaning mazmunini yanada chuqurroq o'rganish, ta'lim jarayoni elementlarining o'zaro ta'siri, o'zaro taxminlari, bir-birini to'ldirishi, o'zaro muvofiqligi, o'zaro bog'liqligi sifatida tavsiflanadi. A.A. Yataykina nuqtai nazaridan pedagogik integratsiya:

📖 dunyoning yaxlit manzarasini yaratishga, insonni hayotning barcha hodisalarini ularning chuqur o'zaro bog'liqligi va shu bilan birga, nomuvofiqlikda ko'rishga o'rgatish imkonini beradi;

- shaxsni tezda modellashtiradi, sog'lom munosabatga turtki bo'lib xizmat qiladi, o'quvchi ongiga falsafiy shifo keltiradi;

- turli fanlar uchun umumiy bo'lgan kognitiv, amaliy va baholash ko'nikmalarini shakllantiradi, ular asosida to'g'ri baholarni shakllantiradi;

- dunyoga dialektik qarashning umumlashtirilgan bilim va ko'nikmalari, uning hayotida insonning axloqiy qadriyatlar yo'nalishlari uchun asos yaratuvchi axloqiy va estetik ideallar tizimi asosida shakllanadi. Integratsiya xususiyatlarini kengaytirib, uning ilmiy ob'ektlariga bilimlar, ob'ektiv hodisalar, jarayonlar, atrofdagi dunyo ob'ektlari, inson faoliyati turlari, tasvirlar, his-tuyg'ular, kasblar, shuningdek, bilim turlari, ilmiy tushunchalar tizimlari, qonunlar, nazariyalar,

etakchi g'oyalar, tizimli harakatlar (fan usullari), ob'ektiv jarayonlar va hayot hodisalari modellari kiradi.

Pedagogika fanida taklif etilayotgan integratsiya jarayonining texnologik jihatlari kengroq bo'lib, quyidagilarga ta'rif berishni o'z ichiga oladi: integratsiyaning turlari va darajalari, uning tamoyillari, integrallashtiruvchi omil, integrativ bog'lanishlar, integratsiyaning usullari, turlari va shakllari. Aynan ular bizning tadqiqotimizda integratsiya algoritmiga birlashtiriladi. Integratsiyaning muhim texnologik jihatlaridan biri tadqiqotchilar integral (integratsion) ulanishlar deb ataladi. Adabiyotda bu tushuncha fanichi va fanlararo aloqadorlik tushunchasi bilan birga qo'llaniladi.

Fanlararo aloqalarga oid masalalarni ishlab chiqish turli davrlarda G.I. Belenky, I.D. Zverev, D.M. Kiryushkin, P.G. Kulagin, N.A. Loshkareva, V.N. Maksimova, V.N. Maksimenko, M.N. Skatkin, V.N. Fedorova va boshqalar I.D. Ular ta'lim va tarbiyaning birligi shartini fanlararo aloqadorlikda, ta'limning fan tizimiga yaxlit yondashish vositasi deb hisobladilar. Olimlarning ta'kidlashicha, integrativ aloqalar fanlararo aloqalarga qaraganda ancha kengroqdir. N.K.Chapayev o'z tadqiqotida fanlararo bog'lanishlarga qaraganda integrativ bog'lanishlar muhimroq, chuqurroq ekanligini qayd etadi. Shuni hisobga olib, biz fanlararo aloqalarni ta'limda integratsiyani amalga oshirish vositalaridan biri sifatida tushunamiz. Fanlararo aloqalarga qaraganda zamonaviyroq bo'lgan integrativ aloqalar hali etarlicha o'rganilmagan. Integratsiyaning yuqorida qayd etilgan va tahlil qilingan texnologik jihatlari pedagogik oliy o'quv yurtida talabalarni o'qitish jarayonida integratsiyani amalga oshirish algoritmi sifatida ifodalanishi mumkin, unga ko'ra quyidagilar yuzaga keladi: integratsiya ob'ektlarini tanlash va asoslash —» integratsiya tamoyillarini belgilash, tanlash va o'rnatish —> integrallashtiruvchi omil —> integratsiya turi —> integral aloqalar va shakllar - turli fanlar bo'yicha o'rganiladigan kursning mavzui, bo'limlari, muammosi bo'lishi mumkin bo'lgan integral ob'ektni yaratish. , fanning turli sohalaridagi bilimlarni birlashtirgan maxsus kurs.

Shunday qilib, integratsiyaning nazariy va uslubiy asoslarini universitetda bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-pedagogik tayyorgarligini takomillashtirish vositasi sifatida ko'rib chiqib, biz xulosalar qilamiz.

Integral yondashuv pedagogik jarayonning barcha tarkibiy qismlariga integratsiyani qo'llashni, fanlararolik tamoyillaridan foydalanishga yo'naltirishni va umumiy ob'ekt, mavzu va maqsadlarga ega bo'lgan o'quv fanlari guruhlarini mazmunini tanlashning asoslilikini o'z ichiga oladi. o'qitish va terminologik apparatning o'xshashligi. Integratsiya jarayonining mohiyati pedagogik jarayonning tarkibiy qismlari o'rtasida integrativ aloqalarni o'rnatish orqali bilimlarni o'zaro bog'lash, mustahkamlashda yotadi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. Исмадова н. Б. Бўлажак ўқитувчиларни инновацион педагогик фаолиятга тайёрлаш давр талаби //scientific progress. – 2021. – т. 1. – №. 5.

2. Исмадова Н. Б. Бўлажак ўқитувчиларни инновацион касбий фаолиятга тайёрлашнинг педагогик-психологик хусусиятлари //Integration of science, education and practice. scientific-METHODICAL JOURNAL. – 2020. – Т. 1. – №. 1. – С. 50.

3. Афанасьева О.Ю. Коммуникативное образование студентов педагогических вузов на основе идеи междисциплинарности // Педагогическое образование и наука. 2006.

4. №2. С. 24–28. 2. Вишнякова Е.Г. Междисциплинарный сетевой учебно-методический комплекс как средство повышения эффективности обучения в вузе: автореф. дисс. на соиск. учен. степ. канд. пед. наук: (13.00.08). – Волгоград, 2007. С. 23.